

**До спеціалізованої вченої ради К 11.051.12
Донецького національного університету
імені Василя Стуса**

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора юридичних наук, доцента Рєзнікової Вікторії Вікторівни
на дисертаційне дослідження Симонян Асмїни Вазгенівни
на тему «Господарсько-правовий статус суб'єкта медичної практики»,
подане на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 –
господарське право, господарсько-процесуальне право**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Право громадян на здоров'я, на відміну від інших прав людини, порівняно недавно набуло законодавчого закріплення в правових актах, у тому числі, в Конституціях країн світової спільноти. Аж до середини минулого сторіччя в Конституціях держав усього світу було відсутнє згадування про право громадян на здоров'я, хоча багато інших прав людини вже були проголошені. У зв'язку з помітним реформуванням законодавства в сфері охорони здоров'я в Україні починає змінюватися роль суб'єкта медичної практики при взаємодії з іншими учасниками медико-організаційного процесу. Реалізація законодавчих нововведень має на увазі проведення структурних та організаційних перетворень у системі охорони здоров'я, впровадження нових організаційно-фінансових механізмів, забезпечення господарської самостійності, збільшення різноманітності організаційно-правових форм медичних організацій.

Згідно з Програмою діяльності Кабінету Міністрів України (*затвердженої Постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 р. № 26-VIII*) та Стратегією

сталого розвитку «Україна – 2020» (затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015) реформу сфери охорони здоров'я визнано одним із пріоритетних напрямів державної політики, метою якої є кардинальне та комплексне реформування, спрямоване на створення системи охорони здоров'я, орієнтованої на пацієнта, здатної забезпечити медичне обслуговування для всіх громадян України на рівні розвинутих європейських держав. Актуальність цієї реформи є вкрай високою, оскільки ця надзвичайно важлива сфера суспільного життя багато років поспіль потерпає від непослідовної соціально-економічної політики та на відміну від інших галузей все ще функціонує за застарілою, неефективною моделлю управління та фінансування.

Із січня 2017 року в Україні, як ми знаємо, стартував перший етап медичної реформи, який полягає в зміні фінансування первинної ланки медичної допомоги. Перетворення, які відбуватимуться в галузі протягом року, будуть поетапними та запроваджуватимуться разом з інформуванням лікарської та пацієнтської спільноти, громадськості загалом. Протягом першого півріччя медична галузь працюватиме в штатному режимі, а переважна більшість підготовчої роботи відбуватиметься на рівні Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України, уряду, парламенту та регіональних управлінь охорони здоров'я, громад та медичних закладів. Зокрема, підготовка галузі до впровадження реформи в першому півріччі 2017 р. передбачає: доопрацювання нормативної бази щодо реформування, зокрема, двох законів та низки наказів МОЗ; адаптація міжнародних протоколів лікування для первинної ланки; формування гарантованого переліку послуг (у зв'язку зі збільшенням видатків бюджету на медицину у 2017 р. середня вартість обслуговування пацієнта на первинці буде переглянута у бік збільшення); затвердження на рівні уряду складу та меж госпітальних округів; впровадження у лютому цього року референтного ціноутворення; впровадження реімбурсації ліків з квітня 2017 р.; розробка та впровадження першого компонента електронної охорони здоров'я – реєстру пацієнтів, лікарів, медичних закладів. Наразі МОЗ України підготувало та затвердило календарний план впровадження реформи на 2017 р.

Все це не може не позначитися на суб'єктах медичної практики, не вносити

коректив та не спричиняти змін у їх господарсько-правовому статусі.

Чимало питань сьогодні виникає у суб'єктів медичної практики у зв'язку з набранням чинності 22.04.2016 р. постанов Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 285 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» та від 02.03.2016 р. № 286 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини згідно з переліком, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України». У той же час процедура ліцензування медичних практик дещо прискорена, ДБНи та СанПіНи для відкриття медичних практик спрощені, гармонізовані значною мірою з європейським законодавством.

Відомо, що після підписання у 2014 році Угоди про Асоціацію з ЄС, Україна обравши євроінтеграційний вектор, мала забезпечити поступове наближення до європейських стандартів в охороні здоров'я шляхом проведення системного реформування галузі, спрямованого на створення системи, орієнтованої на пацієнта, здатної забезпечити медичне обслуговування для всіх громадян України на рівні розвинутих європейських держав. Орієнтиром реформи було визначено програму Європейського Союзу «Європейська стратегія здоров'я – 2020». Однак, незважаючи на задекларовану державою важливість здійснення системного та комплексного реформування галузі охорони здоров'я, МОЗ України (*центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я*) робота у цьому напрямку проводиться вкрай безсистемно.

Відтак проведення наукових досліджень з окресленої проблематики є дуже і дуже актуальним.

Життя та здоров'я людини визнано найвищою соціальною цінністю, а охорону здоров'я – одним з основних державних та суспільних пріоритетів, а це означає, що господарська діяльність в сфері медичної практики потребує ретельного законодавчого врегулювання з метою забезпечення населення якісною та доступною медичною допомогою. Дослідження господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики, що становить предмет дослідження, створює необхідний ракурс, у межах якого має відбутися оцінка адекватності та ефективності нормативного

регулювання господарювання в сфері медичної практики.

Отже, необхідність дослідження суб'єктів господарювання при провадженні медичної практики в аспекті набуття ними статусу таких суб'єктів (*суб'єктів саме медичної практики*), здійснення господарської діяльності, реалізації господарської компетенції, відповідальності за зобов'язаннями та взаємодії з іншими суб'єктами в сфері охорони здоров'я з надання їм відповідного правового забезпечення, обумовлюють актуальність теми дисертації Симонян А.В.

МЕТА ТА ЗАДАЧІ, МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЙОГО СТРУКТУРА

Дисертантка взяла за мету свого дослідження розробку й обґрунтування нових положень, спрямованих на удосконалення господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики на основі комплексного аналізу вітчизняного та іноземного законодавства, теоретичних джерел та практики господарювання суб'єктів медичної практики. Мета дослідження зумовила характер задач, що поставлені й вирішенні у дисертації, які загалом зводяться до: визначення поняття суб'єкта медичної практики, доопрацювання існуючої класифікації цих суб'єктів; аналіз правової основи господарсько-правового статусу суб'єктів медичної практики та обґрунтування основних напрямів її удосконалення; доопрацювання положень щодо набуття і припинення статусу суб'єкта медичної практики; уточнення видів організаційних прав та обов'язків суб'єктів медичної практики; дослідження підстав господарсько-правової відповідальності суб'єкта медичної практики та підготовки пропозицій щодо їх уточнення; аналізу форм господарсько-правової відповідальності суб'єктів медичної практики та підготовки пропозицій з удосконалення їх застосування тощо (с.с. 4-5 дисертації). Водночас, формулювання окремих положень задач дисертаційного дослідження потребує уточнення, оскільки «аналіз..», «дослідження..», «розгляд..», «узагальнення..» – це швидше шлях, яким дисертантка планувала досягнути мети дослідження, а не конкретні його задачі (плановані результати).

Виходячи з такого розуміння мети представленого на захист дослідження, слід зазначити, що зміст роботи, публікації дисертантки та автореферат, зроблені в них

висновки та пропозиції свідчать про те, що Симонян А. В. загалом досягла поставленої мети. Цьому сприяла, зокрема, структура дисертації, що складається із вступу, трьох розділів («Теоретичні та правові засади господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики», «Основний зміст господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики», «Господарсько-правова відповідальність суб'єкта медичної практики»), які поділено на вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зі змісту дисертації вбачається, що її структура є загалом логічною та прийнятною. Це дозволило дисертантці розкрити основні положення теми.

У той же час, аналіз змісту представленого для опонування дисертаційного дослідження свідчить, що робота виконана у відповідності до визначеного авторкою об'єкта та предмета дослідження, не виходить за їхні межі.

Методологія дослідження, яка доволі вдало підібрана, спрямована на досягнення зазначеної мети, зумовлена передусім предметними особливостями обраної проблематики (с. 5 дисертації).

ОЦІНКА ОБГРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЇ, ЇХ ДОСТОВІРНОСТІ Й НОВИЗНИ

Дисертація написана загалом юридично грамотно, логічно послідовно, є самостійним науковим дослідженням.

Авторка зі знанням предмету дослідження, використанням значної кількості спеціальних літературних джерел (як економічних, медичних, так і правових; як вітчизняних, так і іноземних) розкриває тему дослідження, висвітлюючи особливості господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики.

Авторкою дисертаційного дослідження розкрито та сформульовано низку науково обґрунтованих теоретичних положень щодо поняття та видів суб'єктів медичної практики, набуття та припинення статусу суб'єкта медичної практики, особливостей господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики, прав та обов'язків суб'єктів медичної практики, підстав та форм господарсько-правової відповідальності суб'єкта медичної практики.

Окремі положення й висновки сформульовані у дисертації, мають дискусійний

характер і можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень.

Авторка у своєму дослідженні цілком справедливо виходить із необхідності та доцільності господарсько-правового, комплексного підходу до суб'єкта медичної практики.

Заслуговує позитивної оцінки проведене дисертанткою комплексне дослідження норм різних галузей законодавства – господарського, цивільного, бюджетного та інших в їх взаємодії і з точки зору їх впливу на визначення господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики.

Безсумнівним здобутком дисертантки є розробка понятійно-категоріального апарату. Дисертантка наводить удосконалені та нові визначення ключових понять з досліджуваної тематики («суб'єкт медичної практики», «медична практика», «заклад охорони здоров'я», «майно, необхідне для здійснення господарської діяльності з медичної практики», «організаційні права та обов'язки суб'єкта медичної діяльності» тощо), чим зроблено вклад у теоретичну базу правового забезпечення господарської діяльності в сфері охорони здоров'я (медичної практики).

Авторкою дисертаційного дослідження в достатній мірі обґрунтовано загальнотеоретичні положення щодо поняття суб'єкта медичної практики. Авторка цілком підставно наголошує на тому, що однією з особливостей суб'єкта медичної практики є розбіжності в статусі залежно від організаційної форми здійснення господарської діяльності, а саме юридичні особи та фізичні особи – підприємці в сфері медичної практики надають різний комплекс медичної допомоги та медичних послуг у сфері медичної практики, забезпечуючи виконання ліцензійних умов в однаковому обсязі (с. 28 дисертації). До того ж, авторкою слушно наголошено на тому, що незважаючи на вимогу обов'язкової акредитації всіх закладів охорони здоров'я, не всі суб'єкти медичної практики підпадають під вказаний обов'язок, адже за діючим законодавством фізичні особи – підприємці в сфері медичної практики не є закладами охорони здоров'я (с. 46-47 дисертації).

Науковий інтерес викликає висновок щодо недоцільності включення в поняття закладу охорони здоров'я структурного підрозділу юридичної особи через

суперечливість даного твердження теоретичним викладкам щодо закладу як установи, а також положенням законодавства, яким регулюється ліцензування видів господарської діяльності (с. 26-27 дисертації). З огляду на це, заслуговує на увагу пропозиція авторки щодо удосконалення поняття «заклад охорони здоров'я» (с. 27 дисертації), проведення класифікації таких закладів, що має визначатися законом (ст. 16 Основ законодавства України про охорону здоров'я), проте на сьогодні дана законодавча вимога не знайшла свого відображення (с. 29-33 дисертації), та перегляду переліку закладів охорони здоров'я, затвердженого на законодавчому рівні, через неможливість віднесення деяких із них до закладів охорони здоров'я за функціональним призначенням (с. 33-34 дисертації), що дозволить впорядкувати перелік та конкретизувати коло суб'єктів медичної практики.

Цікавим в роботі є аналіз зарубіжного та вітчизняного законодавства у сфері охорони здоров'я, яка безпосередньо стосується здійснення медичної практики, з часів становлення системи охорони здоров'я в європейській спільноті та незалежній Україні. Запропонована періодизація нормативно-правових актів за період зі схвалення першого законодавчого акту незалежної України – Основ законодавства про охорону здоров'я, до сучасного періоду знаходження країни на порозі докорінного реформування системи охорони здоров'я і, відповідно, провадження медичної практики в рамках охорони здоров'я населення. Така періодизація наочно демонструє розвиток правової основи статусу суб'єкта медичної практики, вдосконалення господарської діяльності в медичній практиці через запровадження нових державних механізмів регулювання цієї діяльності задля підвищення якості, безпеки послуг, що надаються при здійсненні суб'єктом господарювання медичної практики (с. 61-66, с. 238-243 дисертації).

Авторка обґрунтовано розглядає акредитацію закладу охорони здоров'я через призму її ролі у набутті статусу суб'єкта медичної практики з обґрунтуванням встановлення диференційованого підходу до визначення вартості платних послуг, що надаються закладами охорони здоров'я, та оплати праці медичних працівників цих закладів державної і комунальної форм власності (с. 80-81 дисертації). Практична значущість такої пропозиції полягає у підвищенні мотивації до

проходження акредитації державними та комунальними закладами охорони здоров'я, яка є підтвердженням якості послуг, що надаються певним суб'єктом медичної практики у вигляді закладу охорони здоров'я. З огляду на це, доречною видається пропозиція з визнання порушення вимоги проходження акредитації підставою господарсько-правової відповідальності суб'єкта медичної практики (с. 200 дисертації).

Привертає до себе увагу висновок авторки щодо необхідності прийняття рішення про припинення статусу суб'єкта медичної практики із припиненням самого суб'єкта з урахуванням гарантування населенню надання невідкладної, екстреної медичної допомоги та вчасної і якісної первинної медичної допомоги (с. 88 дисертації), що в повній мірі узгоджується з роллю суб'єкта медичної практики у виконанні державою своїх зобов'язань у сфері охорони здоров'я, гарантуванні конституційних прав громадян у цій сфері.

Цікавим є запропоноване визначення організаційних прав та обов'язків суб'єкта медичної практики (с. 118 дисертації) шляхом встановлення основних характеристик таких прав та обов'язків (с. 117 дисертації), що дозволяє прослідкувати взаємозв'язок та основні відмінності між організаційними та управлінськими правами і обов'язками суб'єкта медичної практики, які є предметом дослідження п. 2.2. дисертації. Заслуговує на увагу твердження авторки про те, що управлінські повноваження суб'єкта медичної практики реалізуються через самостійну участь у правовідносинах фізичної особи – підприємця та органів управління і посадових осіб закладу охорони здоров'я (с. 127 дисертації) із розкриттям основних управлінських повноважень таких посадових осіб.

Дисертанткою сформульовано визначення майна, необхідного для здійснення господарської діяльності з медичної практики та щодо якого виникають майнові права та обов'язки у суб'єкта господарювання, необхідність його охоплення поняттям «майнові медичні ресурси» (с. 150-151 дисертації).

Заслуговують на увагу та подальший розвиток висновки авторки про необхідність встановлення фактів порушення суб'єктами медичної практики прав споживачів медичних послуг та/або вимог Ліцензійних умов провадження

господарської діяльності із пропозицією доручення до виявлення і фіксації цих порушень Всеукраїнського лікарського товариства та його регіональні відділень (с.с. 184, 206 дисертації).

Достатньо переконливим видається висновок Симонян А.В. щодо необхідності застосування таких видів господарсько-правової відповідальності щодо суб'єкта медичної практики, як: 1) адміністративно-господарського штрафу – за будь-яке порушення Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики (с. 202 дисертації) та 2) зупинення діяльності закладу охорони здоров'я на визначений строк або до усунення порушень – за порушення вимог проходження акредитації; невиконання розпорядження про усунення порушень Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики; відмову ліцензіата в проведенні перевірки органом ліцензування або спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування (с. 200-201 дисертації).

Слід відзначити практичну спрямованість дисертації. На підставі результатів дослідження авторкою сформульовані пропозиції щодо удосконалення законодавства, розроблені рекомендації (*див.: додатки до дисертації*). Так, проект Положення «Про основні засади організації та управління діяльністю суб'єкта медичної практики», підготовлений за результатами дисертаційного дослідження, взятий до уваги для використання у законотворчій діяльності Верховної Ради України (довідка № б/н від 16.07.2015 р.). Певні положення роботи впроваджено в діяльність Медичного центру «Універсальна клініка «Оберіг» (ТОВ «Капітал») (довідка № 05 від 12.01.2015р.) та використовуються у діяльності Державної установи «Інститут невідкладної і відновної хірургії імені В.К. Гусака Національної академії медичних наук України» (довідка № 88 від 01.04.2015 р.).

Таким чином, дисертаційна робота Симонян А.В. виконана на достатньо високому науковому рівні, отримані нові наукові результати, які здатні внести гідний вклад у процес реформування та удосконалення законодавства у сфері медичної практики.

ДОСТОВІРНІСТЬ І ОБГРУНТОВАНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Достовірність і обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження базуються на (1) застосованому під час дослідження органічному поєднанні результатів раніше проведених досліджень відомих українських та зарубіжних науковців у галузі господарського, цивільного та медичного, бюджетного права, теорії права, (2) аналізі українського законодавства, європейського досвіду правового регулювання діяльності суб'єктів медичної практики. Результатом проведення такого комплексного дослідження є аргументовані висновки та пропозиції.

Дисертанткою проаналізовано господарське законодавство України, спеціальну літературу з тематики дослідження, правозастосовну господарську практику (всього 220 найменувань використаних джерел). Результати дослідження апробовані дисертанткою на 5 наукових конференціях.

ЗАУВАЖЕННЯ ЗА ЗМІСТОМ ДИСЕРТАЦІЇ

Загалом зміст дисертаційної роботи Симонян А. В. свідчить про творчий характер проведеного дослідження.

У той же час окремі висновки, сформульовані в роботі, мають дискусійний характер, а деякі положення дисертації потребують уточнення і конкретизації. Не можна оминати увагою й окремі недоліки роботи.

Основні **зауваження** до змісту положень, викладених у дисертації, можуть бути зведені до наступного.

Викликає певні заперечення включення авторкою до переліку положень наукової новизни першого рівня положення щодо проведення періодизації розвитку законодавства України щодо формування господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики на: 1) джерела початкового періоду (1992 – 2000 р.р.), з яких почалось зародження законодавчого визнання сфери охорони здоров'я незалежної держави та надання платних послуг в цій сфері; 2) джерела проміжного періоду (2000 – 2010 р.р.), якими закріплено розширення суб'єктів медичної практики за рахунок дозволу на заняття такою діяльністю фізичним особам – підприємцям та запроваджено ліцензування медичної практики; 3) джерела новітнього періоду (з 2011 р. до теперішнього часу), якими передбачено проведення реформи в сфері

охорони здоров'я та суттєвих змін в господарсько-правовому статусі суб'єктів медичної практики (с. 3-4 автореферату, с.с. 7, 61-66, 92, 209 дисертації, а також додаток 1 до дисертації (таблиця «Періодизація становлення і розвитку нормативно-правової бази правового статусу суб'єктів медичної практики за органом та датою прийняття»)).

Такі етапи є об'єктивно існуючими (кожен із них, звісно ж, характеризується своїми особливостями законодавчого урегулювання медичної практики, характерними відмінностями у правовому статусі суб'єктів медичної практики у різні часи), такими, що склалися історично, є результатом узагальнення й констатації, однак не є безпосереднім результатом досліджень, наукових розробок й здобутків дисертантки.

Окремі з положень дисертаційного дослідження видаються не достатньо глибоко розробленими, а також такими, що потребують додаткової, більш детальної аргументації, пояснень з боку авторки.

Так, на с.с. 9, 22 дисертації наводиться уточнене авторкою поняття «медична практика» – це вид господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, яка провадиться суб'єктами господарювання на підставі ліцензії з метою надання медичної допомоги та іншого медичного обслуговування, що полягає у наданні медичних та пов'язаних з ними послуг вартісного характеру, які мають цінову визначеність, спрямованих на збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини. У той же час незрозуміло: ані в чому саме полягає суть авторського уточнення, ані чим зумовлюється необхідність уточнення наведеного поняття, ані якою є практична цінність та доцільність такої пропозиції, особливо враховуючи той факт, що господарська діяльність з провадження медичної практики (медична практика) є поняттям, яке вже має доволі вдале узагальнене легальне визначення (*господарська діяльність з медичної практики (медична практика) – вид господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, який провадиться закладами охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями з метою надання медичної допомоги та медичного обслуговування на підставі ліцензії*). Навіщо знадобилось

доповнювати визначення цього поняття загальними ознаками господарської діяльності, наведеними у ст. 3 ГК України, – не зрозуміло.

На с.с. 7, 202-203 дисертації авторкою без достатньої на те аргументації пропонується впровадження принципу застосування до суб'єкта медичної практики форм господарсько-правової відповідальності, який полягає у тому, що застосування будь-яких форм зазначеної відповідальності не повинно створювати загрозу життю та здоров'ю пацієнтів, ставити під загрозу гарантування населенню надання невідкладної медичної допомоги, екстреної медичної допомоги та вчасної і якісної первинної медичної допомоги. Висока ідея реалізації благих намірів дисертантки є цілком очевидною, однак виникає ряд супутніх питань. Як має здійснюватися практична реалізація, «втільнення у життя» пропонованого принципу в разі його проголошення та нормативного закріплення? За допомогою яких конкретно правових механізмів та правових засобів? За якими критеріями має встановлюватись факт та/або ймовірність виникнення такої загрози (як органи нагляду (контролю) у відповідній сфері, встановивши факт порушення з боку суб'єкта медичної практики та маючи намір вжити відповідно заходів реагування до такого суб'єкта, керуючись відповідним принципом мають визначати в кожній конкретній ситуації: є така загроза чи немає)?

Не менш дискусійною, а відтак і такою, що потребує додаткової аргументації та пояснення, видається пропозиція дисертантки з приводу закріплення невичерпного переліку підстав, які звільняють суб'єкта медичної практики від господарсько-правової відповідальності (с.с.8, 203 дисертації) шляхом виокремлення такої підстави як «інші недобросовісні дії пацієнта». Чи не може це стати причиною зловживань з боку недобросовісних пацієнтів?

Не достатньо повно розкритим в роботі видається питання залучення до виявлення і фіксації порушень суб'єктами медичної практики прав споживачів медичних послуг та/або вимог Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики Всеукраїнського лікарського товариства (с. 184 дисертації). Незважаючи на те, що пропозиція є, загалом, доволі цікавою, авторкою не розроблено та не запропоновано механізму залучення Всеукраїнського

лікарського товариства (ВУЛТ) до виявлення порушень прав споживачів медичних послуг із встановленням переліку основних повноважень, окрім закріплення можливості участі у виявленні таких порушень в тому числі регіональних відділень ВУЛТ та встановлення права на проведення відповідних перевірок з власної ініціативи або за заявою третіх осіб.

Не зовсім обґрунтованим, як вбачається, є вибір критеріїв класифікації суб'єктів медичної практики (с.25-30 дисертації), оскільки авторкою не зосереджено уваги в роботі на підставах вибору тих чи інших критеріїв та не доведено значущість саме обраних критеріїв для виокремлення найбільш повного кола можливих суб'єктів медичної практики.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Симонян А.В., оскільки стосуються переважно дискусійних питань, пов'язані зі складністю та/або неоднозначністю проблематики роботи, недосконалістю й необхідністю реформування, подальшого вдосконалення правових основ медичної практики, правового статусу суб'єктів медичної практики.

Вони не перешкоджають загалом позитивно оцінити дану дисертаційну роботу, що є завершеною працею, в якій отримані нові обґрунтовані теоретичні результати, які в сукупності є достатньо суттєвими для розвитку науки господарського права. Дисертаційне дослідження спрямоване на збагачення науки господарського права і сприятиме формуванню гармонійної та ефективної системи господарського законодавства України.

ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретичних положень і висновків дисертаційної роботи в процесі нормотворчої діяльності з метою розвитку та вдосконалення законодавства України щодо провадження медичної практики як виду господарської діяльності, визначення особливостей господарсько-правового статусу суб'єктів медичної практики. Так, пропозиції і рекомендації, за умови їх належного доопрацювання, зможуть бути використані для вдосконалення чинного господарського

законодавства України і практики його застосування, в тому числі, при підготовці змін і доповнень до Господарського кодексу України, Основ законодавства України про охорону здоров'я, а також низки актів господарського законодавства України.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПО ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційне дослідження Симонян Асмїни Вазгенівни характеризується безумовною актуальністю. Практична та наукова актуальність проведеного Симонян А. В. дослідження підтверджується також і тим, що дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса у межах теми «Розвиток правової системи України: стан та перспективи» (державна реєстрація № 0112U002868), у рамках якої дисертанткою здійснено аналіз теоретичних і практичних питань щодо господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики та розроблено пропозиції з удосконалення статусу цих суб'єктів та відповідного законодавства.

Наукові висновки, положення та рекомендації, що містяться в дисертації Симонян А. В. з достатньою повнотою відображені у 11 наукових публікаціях, з яких 5 опубліковано у фахових виданнях, внесених до переліку МОН України, 1 – у іноземному виданні, 5 – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Зміст автореферату в цілому відповідає структурі, змісту та основним висновкам, зробленим дисертанткою в роботі.

Як свідчить зміст дисертації та автореферату, авторка достатньо добре обізнана із темою дослідження, проаналізувала основні погляди та концепції з досліджуваної проблематики, висловлює власну думку та позицію, розкриває особливості господарсько-правового статусу суб'єкта медичної практики на основі комплексного аналізу вітчизняного та іноземного законодавства, теоретичних джерел та практики господарювання суб'єктів медичної практики. Дослідження загалом виконане на належному науковому рівні.

Дисертація Симонян А. В. є самостійним, завершеним монографічним дослідженням, а наявні у ній теоретичні положення та практичні рекомендації в сукупності дають вирішення основних проблем, пов'язаних визнанням

особливостей правового статусу суб'єкта медичної практики, обґрунтування нових пропозицій щодо вдосконалення господарського законодавства в цій частині.

За своїм змістом та науковою новизною дисертація на тему «Господарсько-правовий статус» суб'єкта медичної практики» відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій та встановлені п.п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її авторка Симонян Асмiна Вазгенiвна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри господарського права
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

В. В. Резнікова

Підпис доктора юридичних наук Резнікової В. В. засвідчую:

16.04.

